

ultra intentionem suam se se obligare voluisse censendus est. — Porro sponsalia extorta ex gravi injustoque metu nulla reputantur ex defectu juris; & sanè vis & metus amori mutuo voluntatumque propensione non leviter præjudicant, adeoque à negotio hujus generis rectè propulsantur.

CAPUT III.

De Societate parentali.

§. I.

Societatis parentalis Notio & Indoles.

Discussam capite præcedente *Societatem conjugalem* consequitur *societas parentalis*, videlicet nexus ille atque respectus mutuus, qui versatur inter parentes & liberos, insuper & inde dimanantia jura & obligationes tum parentum, tum liberorum. — Nexum hunc fundari in ipsis legibus naturæ, perspicuè deducitur ex eo, quod secùs humanæ societati, ejusdemque incremento tum physico, tum morali provisum esset minime de mediis pertingendi ad fines præstitutos: enimvero tam imbecillis est sive quoad corpus sive quoad animam conditio prolium, ut per semetipsos insufficientes sint ad necessariam debitamque partis utriusque culturam;

ram; adeoque provido auctoris naturæ consilio instituenda erat societas, in qua liberi non solum viâ generationis ederentur in lucem, sed & educarentur debitè à parentibus. Quemadmodum igitur humanæ prolis imbecillitas & indigentia amplissima est, adficitque vitam ipsam, incolumitatem, membra, totumque corpus, dein animum quoque ejusdemque facultates, denique statum hominis externum; ita & potestas ipsa parentalis & obligatio ad singula hæc tum conservanda, tum excolenda & perficienda sese ex indole sua extendit. Qua ratione status prolium moralis præcipuè excolendus sit à parentibus, observavimus supra Cap. II. §. I. Porro potestatem & obligationem educandarum prolium non solum patrem, verum etiam matrem adficere, tenerique proles pietatem & obedientiam exhibere utrique parti, conficitur ex illo Decalogi juri naturæ strictè inhæsivo principio: *honora patrem & matrem*. Itaque, generatim loquendo, parentalis ipsa potestas & obligatio residet penes utramque partem, atque inde resultans prolium educatio debita necessarium est medium libris deducendi ad fines eisdem rectè præstitutos: veruntamen potestatis hujus exercitium modusque regiminis spectat ad partem alterutram pro natura actûs & negotii ad educationem pertinentis: id certum, quod partes præcipuæ adjudicandæ sint marito, vel maximè in casu collisionis, cum ipse sit familiæ caput. — Contingere etiam

etiam potest, ut usu & moribus regionis, aut pacto singulares quædam fiant in hac causa determinationes: veluti & jure romano potestas patria soli patri adscribitur; ut patet ex titulis *Inst. & Cod. de patria potestate*, & in *Digest. de his, qui sui vel alieni juris sunt*.

Quoniam denique omni, qui obligatur ad finem, denegari hæud debent media ad consecutionem finis apta & necessaria; hinc parentibus competit facultas, liberorum sub patria potestate constitutorum actiones regulandi, determinandique in effectus utiles & necessarios; & ne parentalis hæc potestas inanis sit & inefficax, hinc ex parte liberorum reciprocè ei correspondet obligatio parentum monitis & jussis obtemperandi. Quia verò nullum existit vinculum iniquitatis, ideò manifestum est, parentalem auctoritatem ad præceptionem illicitorum, & ad prohibitionem obligatoriorum se se minimè extendere; veluti & liberi ad amplectendum hunc præcisè vitæ statum, aut ad ineundum cum hoc determinato individuo connubium compelli nequeunt: onera quippe horum respectivè statuum liberi, non item parentes portare tenentur; & aliunde determinationes hujuscemodi non tam ab externa, quàm ab interna manuactione dependent. Nihilominus liberi in negotio tanti momenti, à quo nempe hæud rarò felicitas temporalis pendet & æterna, à parentibus docendi;

con-

consilio & operâ suffulciendi sunt. In iis etiam, quæ ad adoptandam & sectandam veram religionem pertinent, potestas parentalís in oppositum nullum sortitur effectum; proinde parentes, qui liberos cohibent à religione vera, impingunt in jus naturæ atque divinum.

§. II.

Potestatis parentalís Origo.

Parentalis origo potestatis, sive ratio ejus fundamentalis & prima, ex qua nempe originariè difflant jura & obligationes in societate parentalí, hoc loco discutienda venit & definienda. In jure naturæ privato Cap. II. §. III. pag. 57 notavimus, quòd subordinatio prolium ad parentes non sit arbitraria & hypothetica, sed connata: unde & fit, societatem parentalem *ex indole suâ* inæqualem esse atque rectoriam.

Quæritur igitur nunc, quænam, adrentis visceribus causæ, sit ratio immediata parentalís hujus potestatis? — Unum & maximum recognoscimus omnes patrem omnipotentem Deum: ratio prima subjectionis nostræ erga eundem figitur in eo, quòd totum id, quod sumus, quod accepimus, quòdque percepturi sumus bonum *ab ejusdem omnipotentia, bonitate ac providentia* in nos derivetur. Creator idem ipse est, conservator ac præfinitor, qui & bonorum omnium

retributor. Jure igitur meritissimo causam hanc primam independentem & infinitam, à qua, beneficio creationis, immortalem animam nostram, insuper & prima corporis nostri stamina suscepimus, patrem nostrum agnoscimus & veneramur.

Providus iste naturæ auctor secundas etiam nostræ existentiae causas, nostros nempe parentes, instituit, qui conjugali fœdere juncti, nos ederent in lucem, genitosque rali educatione dotarent, quæ finibus nobis à Deo præstitutis penitus esset adtemperata.

Adtentâ igitur æternâ & sapientissimâ auctoris naturæ dispositione *parentes nostri sunt medium adcommodatam & necessarium nostræ productionis, educationis & directionis ad fines consequendæ felicitatis temporalis & æternæ.*

Hæc igitur medii ratio à summa Dei voluntate constituta, & nostris in parentibus conquiescens, meo quidem arbitrio, pro parentalis origine potestatis rectè statuitur; cum enim causam illam primam & infinitam, à qua conservationem & præfinitionem participavimus, jure debitissimo patrem agnoscamus, ejusdemque adoremus potestatem; meritò quoque parentalem potestatem in causis illis secundis collocamus & veneramur, per quas productio nostra & educatio, simul atque directio debita ad felicitatem utramque in nos transfunditur.

Varii juris 'naturæ' consulti circa principium potestatis parentalis sensa foverunt varia, quorum nonnulla hoc loco adducere juvabit.

Cl. de Martini Cap. XXVI. §. 728. & 729. hac super re in modum disserit sequentem:
" Nascitur potestas parentalis ex obligatio-
" ne educandi; hæc autem à natura iis est
" imposita qui liberos genuerunt: igitur hoc
" sensu *Grotius* non ineptè parentum jus in
" liberos à *generatione*, scilicet ut à funda-
" mento mediato, derivavit. — Non au-
" tem opus est cum *Puffendorfio* recurrere
" ad socialitatem, vel ad pactum præsum-
" tum cum liberis; nam socialitas jus edu-
" candi omnibus tribueret, & pactum præ-
" sumtum sola fictione nititur. Absurde au-
" tem scribit *Hobbesius* filium matris esse jure
" *occupationis* eâ lege factæ, ut filius non
" evaderet hostis, sed obediret; nec enim
" liberi res nullius sunt, sed juribus sibi co-
" natis fruuntur. „

Inter protestantes circa objectum præac-
tum inter alia statuit sequentia *Heineccius* lib.
II. Jur. nat. & gent. § LIII. " Parentum
" potestas ex fine æstimanda est, adeoque est
" jus parentibus competens ea omnia agen-
" di, sine quibus liberorum actiones ad ob-
" tinendum hujus societatis finem dirigi
" non possent. . . . Faceffere ergo jube-
" mus *Hobbesium*; hanc potestatem ex oc-
" cupa-

“ cupatione derivantem. Nec Puffendorfius
 “ satisfacit, qui eam partim ex vitæ socia-
 “ lis natura, partim ex præsumto libero-
 “ rum consensu explicare voluit. „

Tandem *Gribner* Lib. I. Cap. IX. nro III. de
 origine potestatis parentalibus ita loquitur: “ Ori-
 “ ginem ac fundamentum hujus potestatis,
 “ quod in jure victoriæ *Hobbesius*, in con-
 “ cessione divina *Hornius*, in alimentatione
 “ & præsumto consensu liberorum *Puffen-*
 “ *dorfius*, plerique, *Grotium* secuti, in ge-
 “ neratione collocant, ex necessaria libero-
 “ rum educatione repetimus, quam sicuti
 “ Deus parentibus injunxit, ita simul in li-
 “ beros potestatem, sine qua hæc fieri non
 “ poterat, iisdem concessit. „

§. III.

De Officiis Parentum & Liberorum in specie.

Parentalis potestatis ex fonte ædificato ad-
 huc diffluunt varia tum parentum tum libe-
 rorum officia. — Cùm in effectum juris
 naturæ teneatur quilibet se se conservare &
 perficere sive quoad corporalia, sive quoad
 spiritualia bona, id verò liberi multo tem-
 pore præstare nequeant per semetipsos;
 hinc exercitium istud subsidiario modo à na-
 tura impositum est parentibus. — *Parentes*
 itaque tenentur providere liberis de victu &
 vesti-

vestitu, atque de concernentibus quibusque aliis vitæ honestè transigendæ subsidiis & necessitatibus. — Tenentur insuper curare, ut liberi talibus imbuantur notitiis & qualitatibus, ut pro conditione status alere se se valeant aliosque adpertinentes, veluti parentes decrepitos, atque propriam, quam naturi sunt familiam. Unde parentes ex industria, & omni seclusa prodigalitate tenentur procurare, conservare & relinquere liberis bona fortunæ in hos fines necessaria. — Tenentur præterea spirituales liberorum perficere facultates, intellectum nempe atque voluntatem. — Denique tenentur vel maxime providere liberis de mediis ad comparandam felicitatem æternam necessariis utilisque, veram speciatim ipsis implantando & in iis conservando religionem, singula quævis amputando ac longius propulsando, quæ huic inimica sunt bono inæstimabili: aliis porro virtutibus liberos excolere omni studio & conatu tenentur parentes, & quidem non solum instruendo, hortando, puniendo &c.; verum etiam bonis exemplis prælucendo, trahendo. — Facile ex his colligitur, quid sentiendum de perditis parentibus illis, qui verbis aut factis alliciunt liberos ad luxum, ad contemptum religionis, aut eosdem exponunt periculis aut locis, in quibus vera religio labefactari facile potest; item ad varia nefanda alia, veluti ad luxuriam, ad injustitiam &c. &c. eosdem veluti manuducendo, aut de eorum impietatibus

ribus gloriando, congaudendo: tales parentes impios graviter & reprehendit S. Scriptura dicens: " Ne jucunderis in filiis impiis, si multiplicentur: nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis: ne credas vitæ illorum, & ne respexeris in labores eorum; melior enim est unus timens Deum, quàm mille filii impii; & utile magis est mori sine filiis, quam relinquere filios impios. „ Eccl. XVI. v. 1. seq.

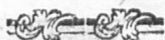
Quoad distinctionem graduum crescentis ætatis, quatenus illi à jure naturæ computantur, inter doctores alios distinctius loquitur *Zallinger* in modum sequentem:

" Parentum potestas in liberos velut
 " subsidiaria est, atque ad supplendam
 " impotentiam & imbecillitatem teneræ
 " ætatis per naturam instituta; idcirco
 " rectè ætatis paulatim crescentis gradus distinguuntur. *Naturaliter impubes*
 " res vocantur, qui per ætatem nec de
 " alimentis sibi met prospicere, neque
 " suas ipsi actiones ad vitæ conservationem, perfectionem ac beatitatem
 " regere satis possunt. *Naturaliter minores*,
 " qui quidem se actionesque suas
 " regere, non tamen providere sibi de
 " alimentis, vel bona sua ac res curare
 " rectèque administrare norunt. *Qui*
 " vero, ut suo judicio utrumque agant,
 " satis idonei sunt, censentur *naturaliter*
 " *liter*

“ *liter majorennis*, eoque tempore liberi velut *naturaliter emancipantur*, seu è parentali potestate dimittuntur. ”
Lib. II. jur. soc. §. CLXXXV.

Emancipatio hæc naturalis eo tamen minimè venit intelligenda sensu, quòd per eam liberi in omnem effectum à parentali potestate dimittantur; vinculum quippe inter parentes & liberos indissolubile est, adeoque jura complectitur plurima & obligationes inalterabiles. — Tenentur igitur liberi quicumque, in quocunque etiam statu constituti, parentibus impendere reverentiam, pietatem, amorem, gratitudinem, timorem filialem, obsequium atque subsidium: imò liberorum ætate progrediente, & parentum ætate ita ingravescente, ut quasi in pueritiam recidant, aliisque succumbant infirmitatibus, liberi velut mutatis vicibus instar parentum parentes suos alere, eorum sublevare defectus, atque tam patienter ac reverenter eos supportare & confovere tenentur, ut ultimæ ætatis molestias omni amoris atque officiorum genere demulceant; id quod etiam S. Scriptura inculcat sequentibus verbis: “ Fili suscipe senectam patris tui, & non contristes eum in vita illius; & si defecerit sensu, veniam da, & ne spernas eum in virtute tua; eleemosina enim patris non erit in oblivione. *Eccl.* III. 14. 15. — Item: “honora patrem tuum, & gemitus matris tuæ non obliviscaris. ”
“ Me.

“ Memento quoniam, nisi per illos, natus
 “ non fuisses; & retribue illis, quomodo &
 “ illi tibi. „ *ibid.* VII. 29. 30.

§. IV.

Determinantur Limites Potestatis parentalis.

Societatem parentalem esse inæqualem, adeoque determinatam in ea subsistere potestatem & subordinationem, conficitur à principiis hucusque stabilitis. Genus illud imperii quantumvis ad propriam potestatem legislativam non adsurgat, adtamen in concernentes effectus & objecta per quandam saltem analogiam censeri potest rectorium, inspectorium & executorium. Profectò, cum parentibus incumbat jus & obligatio liberorum actiones determinandi, & sic felicitatem eorum temporalem & æternam procurandi; hinc & consequens est, quòd liberos ad competentes fines dirigendi, eorum actiones inspiciendi & mensurandi, atque ad requisitos effectus deducendi potestate gaudere debeant. — Minimè tamen inde consequitur, parentibus competere jus vitæ & necis in liberos suos: id quippe in ipsa imperii notione non involvitur; & aliunde absonum videtur, tam grave vindictæ pœnæque genus in sua quasi, suorum nempe propriorum liberorum, viscera exercere: unde & in L. V. sancitum legimus: “ Si genuerit
 “ homo

“ homo filium contumacem & protervum,
“ qui non audiat patris aut matris imperium,
“ & coercitus obedire contemserit; apprehendunt eum, & ducent ad seniores civitatis illius, & ad portam iudicii, dicentque ad eos: filius noster ille protervus & contumax est, monita nostra audire contemnit, commestationibus vacat & luxuriæ atque conviviis. Lapidibus eum obruet populus civitatis; & morietur, ut auferatis malum de medio vestri, & universus Israel audiens pertimescat. „ *Deut. XXI.*
à v. 18. — Et Imperatores *Valentinianus* & *Valens* ita statuunt: “ Neque tamen nos in puniendis minorum vitiis potestatem in immensum extendi volumus; sed jure patrio auctoritas corrigat propinqui juvenis erratum, & privata animadversione com-pescat. Quodsi atrocitas facti jus domesticæ emendationis excedat, placet enormis delicti reos dedi iudicum notioni. „
L. un. C. de emendatione propinquorum.

Cùm parentes imperium quidem, jus atque potestatem, minimè autem dominium proprietatis habeant in liberos, consequens est, quòd nullà polleant facultate proles suas vendendi, oppignorandi, aut in servitutem redigendi. Quia tamen inter duo mala, quorum unum necessario suscipiendum, eligendum est minus; hinc mediante jure necessitatis licet alienare liberos, dum eorum vita cum ipsorum libertate colliditur: fatius est namque libertate privari, quàm vitâ.

Quamvis jus gladii in liberos jus naturæ parentibus deneger; concedit nihilominus ipsis mediâ alia adtemperata satis & efficaciâ continendi in officio liberos, eosdémque ad bonum excitandi, & à malo avertendi. Solicitè cavere debent parentes, ne cum altero *Heli* filios etiam gravissimè delinquentes mancis duntaxat frigidisque convenient monitionibus, maximam idcirco Deo rationem reddituri; sed delicta castiganda sunt serio & efficaciter, natique ac natæ ab omni perversionis ac perditionis occasione atque periculo sunt elongandi. — Isthoc circa objectum præclare inquit *Heineccius*: “ Præcipuè juven-
 “ tis animum pervertit consuetudo cum præ-
 “ vis hominibus: adeoque nihil majore cu-
 “ râ ac sollicitudine cavere decet parentes,
 “ quàm ne liberi sibi malos sodales inve-
 “ niant, sed paribus & bene educatis collu-
 “ dere malint; cùm enim ad imitationem
 “ naturâ proclives sint tenelli eorum animi.....
 “ experientia docet, tanto facilius pueros
 “ adolescentésque abripi in quævis præci-
 “ pitia, quanto minus adultores & parasiti-
 “ tos ab amicis, corruptores à bonis ma-
 “ gistris, instigationes ad vitia à salubriori-
 “ bus præceptis possunt discernere „ *Jur.*
Nat. & gent. Lib. II. §. LXVI.

Denique non semper cum morte paren-
 tum expirat potestas patria relatè ad libe-
 ros educatione adhuc indigentes: igitur illa
 in alios transferri potest & debet, qui cu-
 ram